శ్రీరస్తు

ఓం శ్రీ దక్షిణామూర్తయే నమః

శ్రీమదఖిలభూమండల మండనాయమానుల
గు, వై విద్యాపారీణులచే లోకహితార్థ
ము నుండునటుల రచియింపంబడిన.

యూనానీ, డాక్టరీ, సంస్కృత వైద్యగ్రంథ
ములను జక్కగ బరిశీలించి
సర్వజనులకు గ్రాహ్యము గునటులను భాషతో
వై కలాశారముండగు
ముదిగొండ మల్లనారాధ్యునిచే

విషూచికారోగశమని

యను గ్రంథము, రచియింపంబడి.
స్వకీయ చాతురీముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడెను

దక్షిన్ హైదరాబాద్ చౌట్మహారాజుగంజు.

వెల ౮ అణాలు

౧౩౨౫ సం॥ బాజె నెల ౧ తేది

ప్రథమకూర్పు ౩౦౦౦ వేలు

శ్రీదక్షిణామూర్తయేనమః,

విషూచికారోగశమని.

శ్లో॥ తాంపరిమితాహారాం లభంతేవిదితాగమాః ।
మూర్ఖాస్త్వజితాత్మానో లభంతేశనలోలుపాః ॥

తా॥ పరిమాణపూర్వకముగభుజించువారలు, గర్భోపద్యాలి శాస్త్ర రీతుగసంచరించెడువారలు- వీరలకువిషూచిజాడ్యము (అనగా మారీకపప్రవను) నెప్పటికిసంభవించదు. అయినను జ్ఞానహీనులు మరియు, అధికభోజనాసక్తులకు, వీరలకు ఈవిషూచిరోగప్రవమది సంభవించుచుండును. కాబట్టి మనుజులయినవారలకు భుజించదగినవిధులేవియనగా అతిసారాదిరోగములుబుట్టకుండునటులను- మరియు- కష్టతరముగా గర్భణముందుభుజించియన్నము జీర్ణించునట్టులను- అక్రమముగ ఆకలిగలిగియుండునటులుగను- కొటువంటిక్రియములనువాదిలిపెట్టవలయును. ఏలనగా, తృప్తిగలిగియున్నప్పుడుభుజించనియెడలఅనే వ్యాధులతో జేరుచునీవిషూచికారోగమునుబుట్టించును. మరియుతినబడుపదార్థములుతేలికగనుండవలయును. అకఠినములుగనుండగూడదు. మరియు- వాత

కా పదార్థములుగా నుండకూడదు- ఎండ పూట. ప్రాతఃకాలము
దు రెండుఝాములకు క్షారయుక్తములుగ అన్నము భుజించవల
యును. మరియు, భోజనమును జీర్ణకారి పదార్థములతో మితము
గ భుజించవలయును- మరియు-వర్షఋతువునందు కడి ప్పు
తో వలయును. కీరాదోసకాయలు- బచ్చకాయలు- ఈమొదల
యిన వీ పదార్థములను బుచ్చుకొనగూడదు. ఏలననగానిదీప
దార్థములను విశేషముగబుచ్చుకునిన అజీర్ణము సంభవించి వి
షూచీజాడ్యమును గలుగంజేయును ఈతీరుగానే ఆకుకూరలుకొ
దయి వాటినివిశేషముగ బుచ్చుకోగూడదు అయినను కార
యలనుబుచ్చుకునిన హానికారకముగనుండును- దానిమ్మఫలములను
ద్రాక్షఫలములను వీటి ది న గు ము గను డును మా
మిడిఫలముల భుజించిన గుణకారిగనుండును- అయినను నధికముగ
దినగూడదు. మరియు, ముగ్గిపోయిన ఫలములను భుజించగూడ
దు మరియు, కొద్ది ఉప్పుతో గూడి మధుర గనుండును, ఫలము
లను బుచ్చుకునిన గుణకారిగనుండును. పెరుగును విశేషముగ బు
చ్చుకోగూడదు భుజించునప్పుడు మిరపకారము మిరియాలు,
పూదీన, శుంఠి, అల్లము, చింతపండు- లేకపుల్లనిపదార్థములు,
ఇవిఅధికోపయోగముగనుండు. పూదీనా దొరకకుండిన యెడ
యెండబెట్టిన పూదీనను ఉపయోగించుకోవలయును, మరియు-నేను
క్రిందజెప్పబోయెడు చూర్ణమును భోజనమయిన పిమ్మటనయినను
లేక గురుత్వముగనుండినప్పుడయినను- లేక వాతము జేసినప్పుడయి
నను- తగుమాత్రము బుచ్చుకుని గుణకారిగనుండును- మరియు
చూర్ణము ప్రతిఋతువునందుబహువుపయోగముగనుండును.

విషూచికారోగశమ .

యోగము .

మెంతినపూదీనాపత్రిములు ౨ తు, మిరియాలు ౫ మాసము ౮- సౌవర్చలవణము ౧ తు, చింతపండు ౧ తు, వీటినిచక్కగ దంచి పూటకు ౬ మాసములచొప్పున బుచ్చుకునిన అజీర్ణరోగ ముశమించును. మరియు, ఈయోగము గత్తరసంభవించినదినము లలోబుచ్చుకునిన చాలాఉపయోగముగనుండును మరియు- నిమ్మ కాయరసరబతునుకొద్దిగఉదకములోజేర్చుకుని బుచ్చుకునినచాలాగు ణకారిగానుండును-మరియు పయినచెప్పినరీతుగ గులాబీపుష్పము ల అరుకునునయి ను, లేక పూదీనాఅరుకునయినను వీటిలోయేనిన యినను, నొకదానిని కొద్దిగనీళ్ళలోజేచిశర్కరయుక్తముగబు చ్చుకునిన మారీఉపద్రవముశమించును. ...

విషూచీజాడ్యమందు సంభవించెడు విరేచనములయొక్క విశేషణము

వేదిన ములలోవిశేషముగ. గత్తరజాడ్యము సంభవించునోవట్టిదినసములలో వాయువుయందు విషము జేరుకుని యుండును. కాబట్టి దీనిస్పర్శచేమనుజులకు కొద్దిగను, నధికముగను, విషూచీజాడ్యముసంభవించి మృతినిగలుగంజేసును. లేక, భేదులజాడ్యముసంభవించుచుండును. ఈగీతిగసంభవించెడు విరేచనములు గత్తరజాడ్యములోసంభవించెడు విరోచనములు, ఈరెంటిలోభేదముగలిగియుండును. మరియు- నేనుముందు వ్రాయబోయెడువిచారముగు జూచినప్పుడుసామాన్యముగసంభవించెడు విరేచనములవిచార

విషూచి యందు సంభవించెడు విరేచనముల విచారము ఇవివరకే గబోధపడను. ...

యే ననగా విషూ జాడ్యమందుస భవించి వి చనములు తె ల్లని బియ్యముగ టివలెను, లే గంజివలెను పములుగ లి యుండు. మఱియు- నొకానొక ప్పుడు కొద్దిగ పచ్చని వర్ణ గలి యుండును. మ యు, ఇటువ టివ్యాధిసంభవించగానే నెంత మా తము ఆలస్యము జాయక చి త్సలను జేయవలయు యే ల గా విరేచనములు సంభవించి క్షణమే చికిత్సను జేయనియెడల వ్యా ధి ద్ధిజెంది మరణమును 'లుగ జేసును. ఇట్లు అనేకులు తిని జెం ది న్నారు. కాబట్టి రోగ ప్రారంభమందు అజీర్ణశమనోపా యమును మ యు. విరేచ ములు క పాయమును, చకర గ జేయు యును, మరియు వ షూచి జాడ్య భయము వ ల్లగూడా కలుగుచు ది. అట్టి రికియోచించి చికిత్సను జేయవలయు ను. మరికొం రుము| త త్రాదికములచే నీరోగము విషూచిరూ పము గా సంభవించుచు న్నదని వాదుకలోకి దెచ్చియున్నారు. ఈవి చార మునకు మాత్రము మంత్ర శాస్త్రము ప్రమాణముగ గనుపడు చున్నది. అయినను, నీవిచారము భక్తి విచారములో జేరియున్నది- తే, అనుమానాస్పదములో జేరియున్నది. ఇట్టి విచార పరులగు జను లు స్వాభిమానము గల వ త్తులచే బలవంతముగ జనులచే జంపబడు చున్నారు. వారలకు దలాభకరముగనుండుచున్నది. ...

విషూచిజాడ్యమునకు చికిత్స.

ఇంగువ ల మాసములు మిరియాలు ల మా, నల్లమందు ల మా, పం ల మా, టిన్నిని న్మకాయరసముతో నొక ది ము

కర్పూరమర్దించి శనగలవలెమాత్రలనుజేసి ప్రకృతిగని పెట్టి వా డిన విషూచీజాడ్యమునివారణంబగును. మరియు,నధికముగవిషూ చీజాడ్యమందధిక దాహము సంభవించినయెడల గులాబిఅరుకులో నిమ్మకాయరసమునుతగుమాత్రముగ జేర్చి మంచినీ ను నిచ్చుట కుబదులు దీనినిచ్చిన గుణకారిగనుండును. లేక గంధక తేజాబు - (అనగా సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్) ౩౦ బిందువులను తీసుపావుమంచినీ దకములోవిడిచి పటినిసీసానుంచి అధిక దాహమున్నప్పుడు కొ కొ గనిచ్చిన లాభకరముగనుండును. ...

అనేకౌషధములనుసేవి నను విరేచనములుకట్టుబడనియెడల ౧౦ బిందువులు హాంటామ నను- టీ లో కొద్దిగసల్లఫ్ నుచేర్చియి చ్చిన దీనిచేవిషసంబంధముగల మలముపడిపోయినప్పుడు పస్తులు కట్టుబడును. నప్పుడురోగికి శ్రమలేకుండునట్లు మం విస్తళ్ళపై లో నుంచవలయు. దుర్వాసనలగుడ్డలను దీసివేసి లఘువు గానుండునవి దార్థములను కడుపులోకినివ్వవలయును- ఉష్ణమునుగలుగజే యు ఫ్లానెల్ ని ళ్లను శరీరమందుంచవలయును, విరేచనమునుగ లుగంజేయు-పదార్థములను వ్వగూడదు. పొట్టలోనికి సాబూ దానాగింజలను అరిరాజేసి దీనిలోతగుమాత్రము పాలను జేర్చి యిచ్చిన చాలాగుణకారిగానుండును మరియు, అగారోటుపిండి నిపాలతో హరీరాను గాచి నివ్వవలయును. దీనిలోషక్కరను నధి కముగ జేర్చక కొం వేయవలయును. విరోచనములుకట్టుబడిన పిమ్మట ప నునుడుక బె హిన్సిటిలో రొట్టెనయినను. లేక కిచిడీన నను చి లఘువుగనునివ్వవలయును. ఈవ్యాధియందు చా ను

బుచ్చుకొనగూడదు. ❋ ❋

విషూచీజా...ందు సంభవించెడు పరిధమూవస్థవిషయమై మాధవనిధానమందు జెప్పంబడినవిధానము.

శ్లో॥ మూర్ఛాతిసారోవమధుశ్చపిపాసాశూలభ్రమో ద్వేష్టనజృంభదాహః । వైవర్ణ్యకంపోహృదయే రుజశ్చ భవంతితస్యాంశిరసశ్చభేదః ॥ ...

తా॥ మూర్ఛ, అతిసారము, వమనము- దాహము. శూల భ్రమ, పికిలయందు డ- అవలింతలు- అగ దాహము, మరి యు- దేహకాంతిమారుట- వణుకుట, హృదయమందుపీడగలుగుట, తలనొప్పుట, ఇన్నిలక్షణములతోగూడుకునిన విషూచీజాడ్యమునిగు ర్తెరుంగవలయును ...

దీనిని, ఇం. షుభాషలో డాక్టరులు మూడుదరిజాలగా నేర్పా టుజేశియున్నారు. మొదటిదరిజా (డిక్లపమెంటు- అనగా రోగ ప్రారంభదశా. దీనిచిహ్నమేదనగా. వి రేచనములు బహుమారు లు అయినప్పుడు, దీనివర్ణము బియ్యపు... జిపలెను- లేక. బి ముగడిగిననీళ వలెనునుండును. కాళ్లుచేతులు వీటియందు ఈడు పులుగలుగును. మరియు- ముఖముయొక్క కాంతి శ్యామలవర్ణ ముగను- నల్లగను, లేక, ...సుమువర్ణమువంటివర్ణముగ నుం ను- మరియు- ఉదాసత్వముగనుండును, మరియు. పీనిగముఖము వంటి ముఖముగలిగియుండును. మరియు, దాహము- ఉష్ణ...

ష్ణవిగలిగియుండును. అయినను, దీనిదశాయందు శరీరము చల్లబడకుండానుండును. మరియు. నాడివిశేషముగ మందగతిగనుండదు. ఈఅవస్థవిశేషముగ భయంకరమును గలుగంజేయదు, అయినను ఈదరిశాయందు చికిత్సనుజేయుటకు ఆలస్యముజేయక ప్రకటికిదగినచికిత్సలను జేసిన ఈవిషూచీజాడ్యము వృద్ధినిజెందక శాంతించును, లేకున్న వ్యాధివృద్ధిజెందును. ఇట్టిబీమారిని మంచిగాలిదగిలెడు స్థలములోనుంచవలయును, ఇటువంటిరోగిసామీప్యమున అధికజనులుండగూడదు - ఇంటిలోగంధకము పొగవేయవలయును. రోగిని పరుండబెట్టినస్థలములో మంచిగాలి వచ్చుచుండవలయును, రోగిని శ్రమదగులనివ్వకుండా సౌఖ్యదశలో నుంచవలెయును.

చికిత్స -

అరగురిగింజయెత్తు మంచినల్లమందును పుదీనాఆకుతో దినిపించినను, లేక, రసభస్మము ౨ గురిగింజలయెత్తు- నల్లమందు ౧ గురిగింజయెత్తు, లేక, ౨ గురిగింజలయెత్తు, వీని రెండుమాత్రలను జేసి- ఈరెంటినినొకమాటుదినిపించినను- విషూచీజాడ్యము నివారించును. వ్యాధిహెచ్చుగానుండినప్పుడు వెంటవెంటమందునునిచ్చుచుండవలయును, తగ్గుముఖముగవ్యాధియుండిన చికిత్సలను నాలస్యముగజేయుచుండవలయును- ఈవ్యాధియందు దాహమునధికముగసంభవించును. కాబట్టి నొకసేరు గులాబీపుష్పముల అరుకులో ౨౦ అలూబుఖారాఫలములనైనను లేక పాతచింతపండునైనను జేర్చి కి, వాడియునట్టి కొద్దిగలవణమునుజేర్చి త్రాగించినను. లేక, పై

నజెప్పిన గులాబీఅకురులోనిమ్మపుష్పములనుచేసినదైనను త్రాగించిన అ దాహము శాంతించును. లేక, పైన జెపి యున్న తుగగంధక ద్రావకమును జే \ నీటిని ద్రాగించినను మి క్కిలిగుణకారిగానుండును.

మ యు: ＊ కాళ్ళు చేతులయందు ఈడువులుగలిగినప్పుడు- శుంఠి సన్నగనూరిశరీరమునిండా రాచినను, లేక, టర్పన్టైన్ ను శ రము కురుద్ది ను చాలాఉపయోగముగనుండును;— మ యు- మంచిఆవాలనుమెత్తగనూరి గుడ్డపేలికలకు రాచి, పిక్కలకు దండ రెట్టల క్రిందిభాగములకు పట్టీలువేసినబహులాభకరముగనుండును, శీతలము హరించును. ఆవాలనూనె ౩ తు- అవాలు ౧ తు టర్ఫిన్టాయిల్ ౧ తు, వీటిని నేకముజేశి శరీరమునకురు నచాలాగుణమిచ్చును- ఈడువులుతగ్గును — ఈ షూచీరోగమందు పాలలోఅరారోటు ం ని తగుమాత్ర ము జే \ చమచీతో త్రాగట ట్టుపలచగాఅరి కాగాచిన గపకర్పూరముజేర్చినదైనను, లేకకంచిల్ల వణమును జేచినయయినను, అప్పుడప్పుడునిచ్చుచుండవలయును. ＊

ఇట్లుద్ధటూరాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండవల్లినారాధ్యునిచేరచియింపంబడిన విషూచికారోగశమ నియనుగ్రంథమునందు ప్రథమ భాగము,

సమాప్తము.

విషూచీజాడ్యముయొక్క ద్వితీయావస్థావిచారము.

ఈదరిజానుఇంగి షులో క్రా ఫ్! అ గా క్షీణతా, య య గురు, ఇదియె దదిజాగా ను , ౕ లననగా- ఈవిషూ- డ్యము భవించి రో , దుబ - ము, క్షీణత్వము, ఇ స భ

వించును, మరియు, శరీరము స్పృశించితే బంకవలె నంటుకొను
చుండును, రెండవదశ జాడ్యావస్థా రూపముగ ముందుసంభవించిన ద
రిజాకు, ౬- ౭, ఘంటలకుపిమ్మట, రెండవదరిజా ఆరంభమగుచుం
డును- అయినను- నౌకానౌకస్వభావము ౧౮ ఘంటలవరకు మొదటిద
రిజానిలచియుండును, మరియు, నౌకానైకష్టము ౨- ౮. ఘంట
లకుపిమ్మట రెండవదజా ప్రారంభమగుచుండును- అధికముగ
కొన్నివిరేచనములైనపిమ్మట ముఖమునందు అధికముగ గాబరా
సంభవించును, మరియు- ముఖము నుగ్గుముఖముగనుండును. మ
రియు, చెమటఅధికముగ వెడలును రోగిదేహమంతయు బంకవలెనంటు
కొనుచుండును. మరియు నాడీమిక్కిలి మందముగ చలించుచుం
డును, అయినను, రోగికిస్మృతిదప్పకుండును, మరియు, అవయవ
ములయందు ఈడ్పులనకముగ సంభవించుచుండును, మరియు
రోగి యొక్కధ్వని మరియొకవిధముగనుండును మరియు, ఉశ్వాస
నిశ్వాసములు- నధికముగను, కష్టతరముగను వెడలుచుండును- మూత్ర
ముబంధించును. కంఠధ్వనిగూచుగుండును గొంతుగూచుగుండు
ను. కటిగుడ్లులోపలికి పీడుకొనిపోవును, మరియు, నాలుకను
ముట్టుకున్న చల్లగనుండును. దాహమధికముగనుండును. ...

పైనజెప్పబడిన చిహ్నలకు శాస్త్రదృష్టాంతరము.

శ్లో॥ యస్యాన్యమదంతో నఖోల్పసంగ్రో । వస్వ్యథిత
లోభ్రంతరయాంత నేత్రః । ఉమస్స్వరశ్శిసద్స్వకమూక్తసంధ ।
యాతయాన్నరోజనోపునరాగమాయ ॥ సదంష్ట్రవ..
ద్రతిక్కంపా మూత్రాఘాతో విసంజ్ఞతా । అయిహవక్త్రపా

ఘోరాః విషూచ్యాంపంచదారుణాః ॥ ప్రాయేణాహా
రవైషమ్యాదజీర్ణాజ్జాయతేనృణామ్ । తస్మాల్లోకోరోగ
సంఘాతస్తద్వినాశాద్వినశ్యతి ॥ ౧౦౪

చికిత్స.

మొదటి కరణములో జెప్పియున్న చికిత్సలను క్రమముగా క యుంచినను నిచ్చినవిషూచీజాడ్యము శమించును నది శమించకుండి అనేక చిహ్నములను గనుపరచుచు శరీరము చల్లబారియుండిన- కొత్త ఆవాలను మెత్తగనూరి బట్టకు పమిరి- పొట్టకు నందంతటను- కాళ్లు చేతులు వీటియొక్క నాడీలమీను పట్టీలను వే శరీరము ఉష్ణ పారును దీనికన్న- ఈడ జాయం వేరొండుచికిత్స నేదియు లేదు. మరియు మొదటిప్రకరణమందు, జెప్పినచికిత్సలనువాడుచుండవలయును. బుద్ధిమంతుడగు వైద్యుడు తనఆలోచనకుదగిన చికిత్సలను జేయుచుండవలయును. ✻

మూత్రముబొత్తిగా రాకుండిన రొండ్లయొక్క సంధులయందు కాపవలయును. మరియు, నడుముమీద పొత్తికడుపున ఆవాలపట్టీలను వేయవలయును- మంచిసోరుప్పు, మరియు, అసిటేట్ఆఫ్ పుటాష్ వీటిని ౫ గురిగింజలయెత్తు మొదలుకుని ౧౦ గురిగింజలయెత్తువరకును నైట్రికీథర్ ౧౦ బిందువులనుంచి మొదలుకొని ౨౦ బిందువులవరకును కరూరోద ము అనగా కేంఫర్ వాటర్ ఇదినొక అవున్సు ఇవిఅన్నీ సీసాలో ఖురాకు ఇట్లుదినానకు ౫ పర్యాయములు త్రాగించినను- మరియు, వక్షస్థలమును గాచినను- వీటిచే మూత్రము వెడలును. అవయవములయందు ఈడుపులుగలిగిను

కరుగ వెడలకున్నను, నూనియు, వేడైనదిగనుండినను-
రణమందు జెప్పంబడిన చికిత్సలను జేయవలయును. మరి
ళ్ళు చేతులను చకరుగ నో . . . లయును. మరియు సాం
ం-.౭౪ తు, క్యాంఫర్ స్పిరిట్ సోడా ౧ డ్రామ్, ఉడు
పెంట్, వీటిని నేకముజేసి అర ఘంటలోనికిచ్చుచకారీగ్లాట్ట
ఈచికిత్స డాక్టరీమత మునకు నిది. మరియు, రోగినిచ
లిపి వెడు స్థలములోనుంచవలయును. అయినను. రోగి
న గొంగడి లేక రజాయి- . . . అయినవాటినిచకరు
యును, మరియు, హస్త పాదములనుచకరుగదిక్కస్తూ
ను. మరియు. నోకయిటుకరాయిని చకరుగాకాలి
మట్టి అరికాళ్ళకు, అరిచేతులను గాపుచుండవలయు
. . . చెమటవెడలుచున్నప్పుడు శరీరముచల్లబారియున్న
ఉపయోగముగనుండును. అయినను, నేను ఈఅధ్యా
ముఖ్యముగా చికిత్సలను కొన్నిటిని వ్రాసియున్నాను.
జేయుటనుత్తమముగ నుండును. మరియు- మూ
ములోగూడా మొదటిజాగ్రయందు జెప్పంబడినచికి
వలయును. నివిముఖ్యముగా రోగనివారణం బౌన
ము. ఈగ్రంధములో జెప్పియున్నచికిత్సలను ముఖ్య
రింగియుండవలయును.

రాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
ర్యునిచేరచియింపంబడిన విషూచికారోగశమ
యను గ్రంధమునందు ద్వితీయ భాగము,

సమాప్తము.

విషూచియొక్క మూఢోదరిజావర్ణనము.

ఈదబాధానుఇంగిలీషులో వెక్షన్ అనియందురు. ఈ షూచీజాడ్యము రెండోద జానుండిప్రారంభమై చావునుగలుగ జేయకుండినను విశేషముగ ౩, ౪, ఘంటలలో క్షయినను. లేక నాకానా కి ౧, ౨, ము మ్మాట వ్యాధిసర్వముక్తమై రోగిజీవి చుటగలదు, మ యు, ఁదినము దే మందు దార్ఢ్యత గలుగు చుండును. మరియు, విషూచీజా ్యము నివారించినపిమ్మట అప, కా గనుం మరి న్నవిధములగు వ్యాధులు సంభవించును- మ ా, శరీరమందంతట పట్లుబట్టుచు. జ్వరము- స్వ హీనము : పా ము- ఈమొ యి వ్యాధులు ముఖ్యముగ సం వించు చుండును- ాబట్టిమూ జాయ ను గ వారణమైనను, కొ ద్దికొ గ షూచీసంబ ధముయి రోగము కు జెప్పంబడిన నౌ షధాదులను బుచ్చుకొనుచుండవలయును. పిమ్మట నీవిషూచీజాడ్య ముని షముగ నయే వరకు నౌషధాదుల నిచ్చుచుండవలయును. మరియు, మూఢోదజా ప్రారంభమైనపిమ్మట ౪౮ ఘంటలవరకు వ్యాధి నిర్ముక్తముగ గాకుండినను. అ ్పురుషుని ముఖ వ మా యు ను విరేచనములు గంజివలెను- బి గ గిన టివలెను. ల్లగను, ఇట్టిలక్షణములతో నుండకుండినను ౫, ౬, ఘంటలకు మ్మాట, పావుగుంజయెత్తు నల్లమందు- ౧, గు గ జయెత్తుకాచు, ఈరెంటినినే ముజే - దిని చ్చిన విరే చనములనుకట్టుబ జే ను, లే పుల్లదానిమ్మషరుబ లో గులా బీఅరుకును జేర్చి- బుచ్చుకొన గు ంగారికానుండును- భుజించుట కు స్సా దా - హ రా ను జేర్చి వ్వవలయును- లే

విషూచికారోగశమని

పి॥ అతిరాత్రులో పాలను జేర్చి ఇవ్వవలయును- ర
క్తాతగలుగువరకు పథ్యాహారిగ నుండవలయును- లేని
యెడల విషమగు వ్యాధి సంభవించును, మాంసాదులను
ం- శల్యాములు జరిపి- ఇవి లేనిమాంసమును ...రువా
రములో నిద్ర్చుచుండవలయును- శరీరము దుబ్బ మగలు
హాంసమును నివ్వకూడదు, వ్యాధినివారించుట కు బ
లో పథ్యకారిగానుండవలయును, లేకున్న నంజుము
రోగములు బుట్టును- విషూచీ బాధ్యమందు జ్వర
ముదల షు...రోగమునివారించినదని గుర్తెరుంగవ
ట్టికాలములో విషూచీ జాడ్యము కు నిచెం ఘచికిత
పట్టినిరేచ కారిగానుండకుండు జ రచి త అను జేయు
జ్వరము తగ్గిపోయినపిమ్మట సేయౌషధమును నివ్వకరో
ర్వ ముగానుంచవ యును, లేక, సన్నిపాతరోగము
ండుడ అట్టికాలములో శిరసు - మ యు, కణతలు,
ఎన బొబ్బ ఖబొదు దు,నా,ష దాదులను వేయవలయును-
వైద్యు ర్యయును, ... -ం- రో బలా లమును
లగలను బట్టించవ యును, మూత్రము రా స,
ఆవాలపట్టి వేయవ యును. పైఅ ్యారము ...
త్ర చికిత్సను జేసిన మూత్రము ధారాళము గా వెడలజే
-నుందుగు ముత్వము గానుండిన నఘను అవున్న అనగా
ముంచి వాంటూమ ధమును నివ్వవలయును. ఓనిచే అజీ
ంచి విశేవనముగును. రోగములనాల రోగులకు -
ొటకు రో యొక్క బలాబలము ను చ -గనె ౦

గి నౌషదాదులనునిచ్చుచుండవలయును. లేక రోగిదుర్బలుడుగ నుండినవౌషధ ప్రమాణమునుతగ్గించుచుండవలయును. మరియు, ద్ధులకు ౫౦ సం॥ కధికవయస్సుగలిగియుండిన నౌషధమునుతగ్గించుచుండవలయు. మ యు. నెంతవరకువృద్ధవశహెచ్చుగను నోనం వరకు అజేరీతుగ ఔషధప ప్రమాణముత ంచుచుండ లయు - ఏ నగా ంలయొక్కరాశ మరియు, ఇంద్రియము- యొ వీటి గనిపెట్టి చి త్స సజే లయును. ..

విషూచీ జా ... జేయవలసిన చికిత్సలు.

జి ... వేరు ట్లు భా ... జే, నికి మా వు మరియా ను ... చూ ఱంచి, ... ర ముచే నొ నము మ ... , గలవలె మాత్రలనుజేశి విషూచీజాడ్యము సంభ ంచి తోడనే నొకటిరెండు మాత్రలను ని వలయును_ మ యు- విషూచీ జాడ్యమువల్లదేహ మతిశీతలము నుం న ఘడిఘడియకు నొకొక్కొకట మాత్రనునిచ్చుచుండిన తలగుణమును వారించును.

(౨) ... పుల్లి డ్ణనుద చి రసము సి ఘ టకు నొకొక్కొక తు ము ... తొ గించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. .

అల్లపుర మును ఘంట ంటకు నొకొక్కొకతులము ప్పు ద్రా చి విషూచీజాడ్య ము నివారించును. ..

ర యూ కు ... ర మాసములు- వీటి క షాయము , జిల్లే ... మాత్ర తొ బుచ్చుకు న విషూచీ మి చును. .

౪ హారతికర్పూరము- చిన్నమందు, కుంకుమపువ్వు, ఇవి నాల్గాకమాసము. దాల్చినచెక్క- మంచిసోదుపలుకులు, ఇవి నాలు ఏ మాసములు వీటినన్నిటిని చక్కగచూర్ణించి ఉదకము తోనూరి మిరియాలవలెమాత్రలనుజేసి నాల్గాకమాత్రనునీ తోరెండేసిఘంటలకొకసారి దనిపించిన విషూచీజాడ్యము శమిం చును. ...

౬ శుంఠి- మిరియాలు- పిప్పళ్ళు, జీలకర, గంధకము, వెల్లి పాయలు- నే లోపొంగించిన ఇంగువ- సైంధలవణము, ఇవి నా ల్గాక -తులములు,వీటిని ౧౦ తులముల నిమ్మరసముతోనది జీర్ణిం చుచు. చక్కగానూరి జిట్ట గురిగింజలవలె మాత్రలనుజేసి రెం డేసిఘంటలకొకసారి నాల్గాకమాత్రనుదినిపించిన విషూచీ జాడ్యము శమించును. ...

౭) జాజికాయను నేనితోమర్దించి శనగలవలెమాత్రలను జేసి ఘంటఘంటకునొక్కొక్కమాత్రనుబుచ్చుకొనినవిషూచీజాడ్య ముశమించును. ...

☞ ఈ విషూచీజాడ్యమందెన్నిచికిత్సలుజేసినను వాంతులుని వారించకుండిన చి లనుజేయవలయును.— తాపిరసపుకు లు, ౬ మాసములు- చిన్నయాలకులు, ౨ మా- లవంగములు- ౧ మా- మిశ్రి, ౧ తు, మంచినెయ్యి, ౩ తు. వీటినన్నిటిని నేకముజేసి పూటకు ౬ ౭ మాసములచొప్పున దినిపించిన విషూచీజాడ్యమం దు సంభవించి వమనములునివారించును. ...

దాహము కముగనుండిన పలుకునజెప్పంబడిన ఔషధములను క షాయముజేసిబుచ్చుకొనినచశమించును. వట్టివేళ్ళు,రక్తచందనము, పర్పాటకము, వేపచెక్క- ఇవిప్రత్యేకములు ౬ ౭ మాసములు,

వీటిని రసముతో వేసి సన్నని చూర్ణముగాఁజేసి దీనిలో ౨ తులము
లు మిశిరిని జేర్చి త్రాగించిన అతిసారము శమించును. ..

౯ నల్లమందు అరతులము ౨ చిందుపులు, అనగా లావంగం పిప్ప
రుమెంటునూనె ౧౦ చుక్కలు. లేక బ్రాందీసారా అరతులం, మంచియా
లకము ౩ తు. వీటిని ఏకము జేసి ఘంటఘంటకు విషూచీజాడ్య
మందునిచ్చిన లయును. ..

౧౦ హార కర్పూరము ౧, న మందు, ఇవి నాల్గు కల్లా
మాసము నేతిలో వేయించిన ఇంగువ, మిరపపొడి ఇవి రెండేసి
మాసములు, వీటిని మెత్తనూరి నీటితో మిరియాలవలె మాత్రల
నుజేసి విషూచీజాడ్యమందు దినిపించిన నదిశమించును. ...

౧౧ శుద్ధరసము ౧, కరసభస్మము, ౧ భాగము, శుద్ధిగంధ
క ... భాగములు ... భాగములు, పొంగించిన
వెలిగారము ౪ భాగములు ... ౩ భాగములు. శుంఠి
...ములు ... ఇవి ౫ భాగములు
చక్కగా నూరించి, నిమ్మకాయరసముతో చక్కగ మర్దించి,
మూడేసి గింజలయెత్తు నాల్గు మాత్రలనుజేసి వీనిలోను
నాల్గు మాత్రలను ఉష్ణోదకానుపానముగ పుచ్చుకొనిన
విషూచీజాడ్యము శమించును ...

౧౨ ... ము విషూచీజాడ్యమందు పెక్కుశ్వాసం
... ను, నేను దాని ... చికిత్సలు గూడ
ను ఉన్నవి. ... కాయ ... సమానము
గజేర్చి ... దంత ... నదిశమించును,
మరియు సుపును ... యయిననూ, లేక చిలుములు
జేర్చినదయిన ... బాగా ... గుధంబున కట్టబారిన ...

శమించును. ...

మరియు- * పట్టుగుడయొక్క ధూమమును పానంబోసినను. లేక. పాతగోనెసంచి ధూమ్రమును పానంబొనర్చినను- లేక- పెసరపొట్టు ధూమమును పానంబొనర్చినను, వెకిలిళ్లునివారించును. ...

౧౩) [illegible] గింజలు, ౨ ౧/౪ తులము, రూమిమస్తుం ౩ [illegible] నీటిని నీళ్లలోవేసి బాగాకాచి, చల్లాచి [illegible] చ్చుకునిన వెకి-ళ్లుశమించును. ...

౧౪) పసుపు ౨ మాసములు- దీనిని నీ [illegible] తోనూరి వెచ్చజేసి బుచ్చుకునిన వెకిళ్లుశమించును. ...

(౧౫ పత్తిఫలుకులు ౪ మాసములు- వీటిని [illegible] ళ్ళతోనూరి, వాడిమగట్టిబుచ్చుకునిన వెకిళ్లుశమించును. ...

౧౬ అల్లపురసము ౬ తు- నిమ్మకాయపులుసు ౬తు- కమ్మిమాణికము ౧ తు, సైంధలవణము ౨ తు. వీటి నన్నిటిని నే [illegible] జే- కో. గనుడికించి. నిలో నాలవభాగము మంచితేనెను జేర్చి సాలోన్ను చి, ఘడి [illegible] ఘడియకు రోగికి కొద్దిగని [illegible] ంతులు- వెకిళ్ళని శమించును. ..

౧౭) పిల్లవాండ్లకు సంభవించినవిషూచీజాడ్యమునకు, తుకమెనీలాఫర్, ఇదియూనానీభాష, ఇది రెండుమాసములు- దీనిని చనుబాలతోనూరి శిశువులకు ద్రాగించిన శిశువులకు గలిగిన విచీశమించును. ...

౧౮ [illegible] గలిజేరువేరు మూడుమాసములు, మిరియాలు ౫, [illegible] టితోనూరి, వాడిమగిట్టి ద్రాగించిన- శిశువులకుగలిగిన వి[illegible] శమించును.

౧౯ లవంగములు ౧౧ - సోపు ౧ తు, వీటిని కషా-ముగాచి త్రాగించిన- శిశువులకు గలిగిన విషూచీశమించును. ...

౨౦ కర్పూరము ౩ మాసములు, వీటిని నీ లోనూతి వెచ్చజేసి, శువులకు దాగించిన విషూచీశమించును. ..

౨౧ జాజికాయ ౧ మాసము, యాలకులు ౭ మా- లవంగములు ౫. వీటి సన్న నూరి తగుమాత్రము తేనెలో నాకించి శువులకు గలిగిన విషూచీశమించును. ఈ యౌషధము నే లేకున కముగనివ్వవలయును. ...

ఇట్లు ధ్భటూరాధ వంశసంభ డగు ముడిగొండ మల్లనారాధ్యునిచే రచియింపబడు విషూచికారోగశమనియను గంధమున దుత్తృయ భాగము, సమాప్తము.

—※ విషూచికారోగ వర్ణ ము- ※—

※ అనగా కలరా, మారీ ఉపద్రవము. ※

సర్వ ...... చకలు-గ దెలుసుకోదగిన దేదనగా, ఈ మా ఉవమునకు శాస్త్రమందు విషూచికారోగమని నామమిడియున్నారు. !— వి షముగ విషస్వభావమును జెందియుండు- గాడువు, ఇది చెడిపోయిన ఉదకమునుండి, మరియు, ముఱుగుడు జూపిన పదార్థములనుండి బుట్టుచున్నది, మరియు, నిది ఇటువంరోగముగదా మనుజులకుదలి తత్క్షణమే మృతినిజెందించును. ...

మరియు ※ నానా విధములగు విరేచనములను, వాంతులను తత్క్షణ బు ంచును. వాస్తవముగ షు చిరోగము మహ భ

యంకరమైన నుపద్రవములను బుట్టించుటకు కాలమృత్యుస్వరూప ముగనున్నది. మరియు నీరోగజనీవ్యాధిసంభవించుచున్నదో నగర గ్రామములను పల్లెలను నాశనముజేయుచున్నది. కాబట్టి సర్వజనులు ఇట్టియుపద్రవము బుట్టకుండునటుల గ్రామమును, మరియు- గృహములను- జలమును. బుచ్చుకొనుపదార్థములను- శరీరములను, ఈమొదలగునవాటిని పరిశుభ్రముగనుండునటుల జేసుకొనవలయును। ఇటువంటివాటినిచక్కగశుద్ధిబరుచకపోయిన ఈవిషూచిబాధ విశేషముగదగలకుండానుండును. నీరోగము అధికముగానున్నను కారణభూతముగనున్నది.మరియు- నీవ్యాధిసంభవించినతక్షణమే నేమిఉపాయముజేయవలయునో నేమి భుజించవలయునో మరియు-నీవ్యాధినిప్ర జెందించునో మరియు-నేచికిత్సచేసినకి నుపయోగముగనుండునోవాటినిచక్కగవిచారించి శాస్త్రయుక్తముగ చికిత్సలను జేయవలయును. లేకున్న అజ్ఞానదశచే కాలగ్రస్తులగుదురు- చక్కగ ఈవిచారమునునెరింగి శాస్త్రయుక్తముగ సంచరించిన వారలను నీయుపద్రవమువిశేషముగ బాధపెట్టకుండును. కాబట్టి నేను ఈ గ్రంథమందు యెల్లరకుదేటగ తెలియునటుల శాస్త్రమునుండి సెత్తి వ్రాసినాడ- మరియు, నీగ్రంథమునుచక్కగజనీవిన- డాక్టరీసంబంధమయిన విచారము యూనానీవిచారము- శాస్త్ర విచారము. ఇవిచక్కగబోధపడును. మరియు, దీనిని గూర్చి ప్రశంసించినజనులు సెప్పటికి కొలుబడరు. కాబట్టి [illegible] ప్రాణ సంరక్షణార్థమై జమచేసి జేసినవారలకు వారికనుకూలులయినవారలకు సౌఖ్యకరముగనుండును. పరమేశ్వరుడయినవాడొకడు తకుకుండగానిభయములగనుండు రాజాధిరాజులు ఈవిషూచీబాధ్యము పేరువినినమాత్రమున స్వదేశము విడచి పరదేశమున

కుబారిబోవుదురు. నెంత ర్యముగలవాడయినను నెంతశూరుడయినను, ఈవార్తవినిన మాత్రమున నెవరికిజెప్పక పారిపోవును. మరియు. సామాన్యులు, భయస్థులు, వీరివిచారము జెప్పనేల మరియు, అతికష్టము యేయే స్థలములలో విశేషముగనుండునో నాయా స్థలములలో మారీఉపద్రవములు హెచ్చుగనుండును. ...

మరియు, విశేషముగ జనులునేస్థలమునందు గుమిగూడియుండెదరోనటువంటి స్థలములలో షూచికో ద్రవము సంభవించుచుండు. కాబట్టి యో లయినవారలు తామభుంజింపబడు పదార్థములయందును, ఉంచియుండెడు గృహములయందును, ఉదకమందును, వీటియందును సంపూర్ణముగ ష్టియుంచి అనుభవములో హెచ్చుకొనుచుండిన నా స్థలములలో విషూచికోపద్రవములు హెంచుగనుండకుండు. ...

శ్రీకొ-ద్భటారాధ్య వంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
రాధ్యుచే రచియింపంబడిన విషూచికారోగ
శమనగ్రంథమునందు చతుర్థభాగము
సంపూర్ణము.

(పంచాక్షరీ ముద్రాక్షరశాలలో సిద్ధముగనున్న గ్రంథములు.

అనేక శ్రుతిస్మృతి పురాణ వచనాన్యుదాహృత్య ఇతరమత నిరాకరణ పూర్వక శివైవ జగత్కారణ సర్వోత్కృష్ట ప్రతిపాదిత, గమార్థదీపికా. రు ౦-౮-౦

౮ అధ్యాయములతో చేరుకునిన మూలి కారిక ప్రకాశిక- యను అరుకట గ్రంథము. తెనుగు తాత్పర్య సహితము. వైద్యగ్రంథ , రు, ౧-౦,౦

శివపార్వతీసంవాదము-	రు-౦,౧,౦
కంచికామాక్షిపూజా యక్షగానము-	రు- ౦.౨.౦
శివ వాదన స్సాధనములు.	రు- ౦-౨,౦
విశ్వక స	రు- ౦-౨.౦
నా ర ము	రు,౦-౨,౦
నూల వై రా సం వా	రు ౩ ౦.౦
పున స సంజీ	రు ౧,౦,౦
మేహ చి త్సామణి,	రు ౦-౮-౦
విషూచికారోగశ .	రు ౦,౮-౦

వలయువారలు- హైదరాబాద్ చౌట్ల హ గారి జు "పంచా ముద్రా శాలా కా కైనను- లేక, గౌలీ గూడెము గంపా రామయ దగ్గర, బుక్ సేల్లరు కైనను- లేక, సికింద్రాబాదు కంఠ పాటివారి యూవలం బుక్కు సెల్లర్ గారికైనను- వ్రాసుకు తెప్పించుకు వచ్చును. ...

పరమహంస ఖండముషటా డాంబ వ్యము

ము. బాలసరస్వ బామూం త